

BBN-MŰV-241: Romanika

A gregoriánus reform, az antikvitás és a művészet

2008. szeptember 8.: Problémafelvetés: antikvitás, renovatio és reneszánsz Panofskynál

I. Panofsky: Reneszánsz és újjászületések

PANOFSKY, Erwin – SAXL, Fritz: „Classical Mythology in Mediaeval Art”, in: *Metropolitan Museum Studies* 4 (1933), 228–280.

PANOFSKY, Erwin: „Renaissance and Renaissances”, in: *The Kenyon Review* 6 (1944), 201–236; újraközölve in: *Modern Perspectives in Western Art History. An Anthology of Twentieth-century Writings on the Visual Arts* (1971), szerk. KLEINBAUER, W. Eugene, Toronto 1989², 413–431.

PANOFSKY, Erwin: *Renaissance and Renaissances in Western Art*, Stockholm 1960.

1. Célkitűzések
2. A „diszjunkció elve”
3. A középkor és a reneszánsz történelemszemlélete

II. Panofsky kérdésfeltevésének és téziseinek tudománytörténeti, eszmetörténeti és kortörténeti kontextusa

HOFFMANN, Konrad: „Panofskys »Renaissance«”, in: *Erwin Panofsky. Beiträge des Symposiums Hamburg 1992*, szerk. Reudenbach, Bruno, Berlin 1994, 139–144.

LANDAUER, Carl: „Erwin Panofsky and the Renaissance of the Renaissance”, in: *Renaissance Quarterly* 47 (1994), 255–281.

1. Inspirációk: Az antikvitás utóélete a Warburg-körben

WARBURG, Aby M.: „Italienische Kunst und internationale Astrologie im Palazzo Schifanoja zu Ferrara”, in: *Atti del X congresso internazionale di storia dell'arte in Roma. L'Italia e l'arte straniera*, Roma 1922, 179–193; magyarul: WARBURG, Aby M.: „Itáliai művészet és nemzetközi asztrológia a ferrarai Palazzo Schifanojában”, in: *MNHMOΣYNH. Aby M. Warburg válogatott tanulmányai*, Budapest 1995, 193–213.

SAXL, Fritz: „Die Bibliothek Warburg und ihr Ziel”, in: *Vorträge der Bibliothek Warburg 1921/22*, 1–10.

A Bibliography on the Survival of the Classics, szerk. MEIER, Hans – NEWALD, Richard – WIND, Edgar, 2 kötet, London 1934–1938.

2. Kihívások

a) A „középkorászok lázadása”

HASKINS, Charles Homer: *The Renaissance of the Twelfth Century*, Cambridge (Mass.) 1927.

HAMANN-MACLEAN, Richard H. L.: „Antikenstudium in der Kunst des Mittelalters”, in: *Marburger Jahrbuch für Kunstwissenschaft* 15 (1949/50), 157–250.

A reneszánsz-fogalom kitágításának historiográfiájaként is olvasható:

HUIZINGA, Johan: „Het probleem der Renaissance”, in: *De Gids* 84 (1920), 107–133, 231–255; magyarul (Radnóti Miklós fordításában): HUIZINGA, [Johan]: „A renaissance problémája”, in: *Uő.: Válogatott tanulmányok. Tudomány, irodalom, művészet*, Budapest 1943, 59–145.

b) Neotomizmus

c) P. E. Schramm és a nácizmus antikvitás-képe

SCHRAMM, Percy Ernst: *Kaiser, Rom und Renovatio. Studien und Texte zur Geschichte des römischen Erneuerungsgedankens vom Ende des karolingischen Reiches bis zum Investiturstreit* (Studien der Bibliothek Warburg, 1), 2 kötet, Leipzig – Berlin 1929.

SCHRAMM, Percy Ernst: *Sphaira, Globus, Reichsapfel. Wanderung und Wandlung eines Herrschaftszeichens von Caesar bis zu Elisabeth II. Ein Beitrag zum »Nachleben« der Antike*, Stuttgart 1958.

3. Összegzés: a „diszjunkciós elv” mint a 20. század „diszjunkciójának” tudományos szublimációja

III. Irritációk

1. Pogányság vs. kereszténység
2. Kultúra vs. politika
3. Panofsky antikvitás-képének normatív jellege